

פסק ב"ד אשקלון

תלמוד בבלי מסכת שבועות דף ל עמוד א

ת"ר: הבצדק תשפוט עמיתך - שלא יהא אחד יושב ואחד עומד, אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך

רש"י מסכת שבועות דף ל עמוד א

שלא יהא אחד עומד ואחד יושב - שלא יראה חבירו שמכבדין אותו יותר ממנו ויסתתמו דבריו.

תלמוד בבלי מסכת שבועות דף לא עמוד א

מנין לשנים שבאו לדין, אחד לבוש סמרטוטין ואחד לבוש איצטלית בת מאה מנה, שאומרין לו: לבוש כמותו או הלבבישהו כמותך? ת"ל: מדבר שקר תרחק. כי הווי אתו לקמיה דרבא בר רב הונא, אמר להו: שלופו פוזמוקייכו וחותרו לדי

רש"י מסכת שבועות דף לא עמוד א

לבוש כמותו - שלא תגרום לנו לישא לך פנים או יסתתמו דברי שכנגדך מפני חשיבותך ואמר איך יאמינו בי בית דין על אדם חשוב כזה.

מדבר שקר תרחק - וכיון שאיש מריבו מסותם מעמיד זה את שקרו.

פוזמוקייכו - כמין אנפיליאות חשובים קלצונ"ש בלע"ז.

רמב"ם הלכות סנהדרין פרק כא

הלכה א

מצות עשה לשפוט השופט בצדק שנאמר בצדק תשפוט עמיתך, אי זהו צדק המשפט זו השויית שני בעלי דינין בכל דבר, לא יהא אחד מדבר כל א צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך, ולא יסביר פנים לאחד וידבר לו רכות וירע פניו לאחר וידבר לו קשות.

הלכה ב

שני בעלי דינין שהיה אחד מהם מלובש בגדים יקרים והשני מלובש בגדים בזויין אומר למכובד או הלבבישהו כמותך עד שתדון עמו או לבוש כמותו עד שתהיו שוין אחר כך תעמדו בדין.

הלכה ג

לא יהיה אחד יושב ואחד עומד אלא שניהם עומדים, ואם רצו בית דין להושיב את שניהם מושיבין, ולא ישב אחד למעלה ואחד למטה אלא זה בצד זה, במה דברים אמורים בשעת משא ומתן, אבל בשעת גמר דין שניהם בעמידה שנאמר ויעמוד העם על משה, ואי זהו גמר דין איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב, במה דברים אמורים בבעלי דינין, אבל העדים לעולם בעמידה שנאמר ועמדו שני האנשים.

בית הבחירה (מאירי) מסכת שבועות דף ל עמוד א

מצות עשה לדיין שישוה את כל דרכיו אצל הבעלי דין שנ' בצדק תשפוט עמיתך כיצד לא יאמר לאחד שישב ולאחר שיעמוד לא יניח לאחד לדבר כל צרכו ויאמר לאחר קצר דבריך וכן דרך כלל שלא יסביר פנים לאחד יותר מחברו היה האחד לבוש בגדים יקרים ביתר מן הראוי והאחר בסמרטוט בפחות מן הראוי ישתדל להשוותם בלבושיהם לפי ענינם

ואם היו שניהם עומדים אל יושיבו זה במקום מכובד וזה במקום מבזה אלא ישוה בהם את הדרכים עד שלא יסתתמו טענות כל אחד מהם במה שרואה מכבוד חברו בדברים אלו וכיוצא בהן ומ"מ רשאי הדיין לכבד תלמיד חכם להושיבו על כל פנים כמו שכתבנו ובלבד שיאמר לחברו שישב אע"פ שלא ידקדק עליו כל כך וכן לדון לו תחלה אפי' קדם האחר לבא וי"מ דוקא בשבאו כאחת מכאן אמרו שכל שהיו בעלי דין הרבה לפניו מקדימין יתום לאלמנה ואלמנה לתלמיד חכם ותלמיד חכם לעם הארץ והאישה קודמת לאיש מפני שבשטה מרובה וכן לכבדו בכל דין שאינו תלוי בראיה או שבועה ולא בעדות אלא לאמדת דעת הדיין למי הוא ראוי לזכות לו דבר זה מתוך מחשבתו כגון שאמ' נכסי לטוביה והיו שם שני טוביה שוים לו בקורבה וכיוצא בזה שסתם הדברים אף הנותן דעתו היה לתלמיד יותר מעם הארץ:

שולחן ערוך חושן משפט הלכות דיינים סימן יז ס"א

בצדק תשפוט עמיתך (ויקרא יט, טו), איזהו צדק המשפט, זו השוויית שני הבעלי דינים בכל דבר. {א} לא יהא א' מדבר כל א' {צרכו, ואחד אומר (לו): א} א א' [קצר דברך. א] ולא יסבירו פנים לאחד ב' [וידבר לו רכות, וירע פניו לאחר וידבר לו קשות. ואם היה אחד מהם (א) <א> מלובש ב בגדים יקרים ב] ב {ג' [והשני מלובש בגדים ב' {בזויים, <ב> אומרים למכובד: או הלבשהו כמותך, או לבוש כמוהו. ולא יהא <ג> אחד יושב ואחד עומד, ג ד' [אלא שניהם עומדים; ב] <ד> ואם רצו ב"ד להושיב את שניהם, מושיבים. ג] {ג' [ה' [ולא ישב ג] אחד למעלה ואחד למטה, אלא זה בצד זה. בד"א, בשעת משא ומתן; (דהטענות ד] {ד' [אבל בשעת גמר דין, ד א' שניהם (ב) {ה' [בעמידה, לכתחלה. ו' [איזהו גמר דין, איש פלוני אתה זכאי איש פלו' אתה חייב; ה] [והעדים, לכתחלה, ד] לעולם בעמידה. הגה: ה ו' [ו' {ה' [ועמידה ה) <ו> ע"י ג' {סמיכה ז' [ב' (מקרי שפיר עמידה לענין זה (ריב"ש סימן רס"ו). ועיין לקמן סי' כ"ח.

סמ"ע סימן יז סק"ב

והשני מלובש בגדים בזויים. כן הוא לשון הרמב"ם [פכ"א מסנהדרין ה"ב] והטור [סעיף א'] וכן משמע בברייתא [שבועות שם], ומשמע דכשאינם בזויים אף שאינם יקרים כמו מלבושי השני אין קפידא בכך, ועיין פרישה [שם]. וכתב מור"ש ע"ז ז"ל, גם בזה אין בידינו להעמיד הדת על תילו, עכ"ל:

ש"ך חושן משפט סימן יז סק"ב

בגדים יקרים כו'. כתב בראב"ן דף קט"ז ע"ב [ח"ג סי' כ"ג, שבועות ד"ה שבועת ביטוי] וז"ל, והאידנא לא נהיגי הכי, ונ"ל דוקא איצטלא של ק' מנה, אבל האידנא דלא מלובשים בכך מלבושים לא חיישינן להטייה, עכ"ל:

מרדכי מסכת שבועות פרק שבועת העדות

[דף לא ע"א] אחד לבוש איצטלא כו' נשאל לרבינו מאיר אם שמעון הנתבע אומר אני חפץ שישבו אוהבי וקרובי אצלי כשאני טוען עמכם כדי שלא יסתתמו טענותי כי אתם הרבים או דלמא מצו השותפין לומר לא נגלה טענותינו בפני קרוביך דלמא מרמזו לך רמוזי בקריצותיהו לטעון והשיב דאף השותפים אין לישב שמה אלא אותו שטוען דוקא דודאי טענתיה [דשמעון] טענה שמסתתמים טענותיו כי שנים או ג' יודעים להערים ולמצוא טענות יותר מן האחד ואיכא למיחש דלמא מרמזי ליה רמוזי ואסתתמי טענתיה כדפרישית דדמיה עליה כי אריא ארבא וכי מותר לו לאדם להרביץ אריה בב"ד כדי שיראהו הנתבע וירא מפניו ויסתתמו טענותיו ולא גרע מאחד לבוש איצטלא וא' לבוש סמרטוט שאומרים לו לבוש כמותו או הלבישו כמותך וכן שליפו פוזמקייכי ואתו לדינא וחכמי התלמוד לא יכלו לכתוב כל הדברים הגורמים לסתום הטענות של בעלי דינים אלא כתבו קצת ותן לחכם ויחכם עוד ועוד שאומר בהדיא שמסתתמין טענותיו בכך הלכך השותפין יבררו להם א' מהם לטעון בשביל כולם או יטעון כל אחד לעצמו זה אחר זה וגם שמעון לא

יקח אוהביו אצלו מהאי טעמא דפרישית ואין להקשות מפ' שבועת העדות [דף ל"א] דקאמר וכן שנים באים לדין ג' אין באים לדין כו' דלא קשה כלל וקל להבין ושלום מב"ב:

שולחן ערוך חושן משפט הלכות דיינים סימן יז ס"ד

ט] אם (התובעים רבים) והנתבע אומר: אני חפץ שישבו אוהבי וקרובי אצלי כשאני טוען עמכם כדי שלא יסתתמו טענותי, כי אתם הרבים, {ח} ה' הדין עמו. (לכן) השותפים יבררו להם אחד מהם לטעון בשביל כולם, י] {ט} ה' ה' יטעון כל אחד לעצמו זה אחר זה ח) <ז> יג'] וגם הנתבע לא יקח אוהביו אצלו, ח וע"ל סי' קע"ו סל"ה.

שולחן ערוך חושן משפט הלכות הרשאה סימן קכד
הנתבע אינו יכול למנות מורשה שיבא לבית דין וישיב בעדו לתובע, ב'] והוא יושב א' בביתו. ב ב] {ג} ג' ב' ונשים יקרות שאין כבודן לבא לבית דין, ג {ג} ב' משגרין להן <א> סופרי הדיינים ויטענו בפניהם. ג] וכיוצא בזה {ד} עושים ד'] לתלמיד חכם ד שתורתו ג' אומנותו, וזילא ביה מלתא למיזל לבית דין ולערער בהדי ע"ה.

סמ"ע סימן קכד סק"א

א] הנתבע אינו יכול למנות מורשה כו'. הטעם מבואר בטור [סעיף א'] וז"ל, כדי שלא יהו הדיינים שומעין טענת שקר מפי המתורגמן, עכ"ל. ור"ל, הנתבע עצמו חזקה הוא דאין מעיז לטעון דבר שקר בפני מי שחייב לו, והא ראייה שכופר הכל פטור מן התורה משום חזקה דאין הנתבע מעיז [עיין ב"ק ק"ז ע"א], משא"כ כשיטעון ע"י שליח, אבל תובע יכול למנות מורשה, דלגביה לא אמרו חזקה אינו מעיז לטעון דבר שקר. ועוד, דהתובע מקנה המעות להמורשה שלו והרי עומד במקומו וכאילו הוא התובע עצמו, משא"כ בנתבע דאינו מקנה לאחר דבר להיות עומד במקומו. ועוד, דבתובע הוצרכו לתקן מורשה, שלא ילך אדם בממון חבירו למדינת הים וכמ"ש בסימן קכ"ג [סעיף א']. ועיין בד"מ [סעיף ב'] שכתב דאפילו להתובע לא התירו אלא כשהוא יושב בביתו ושולח מורשה לב"ד במקומו בכחו ורשותו, משא"כ כשגם התובע בב"ד, אסור לטעון ע"י מליץ שלו אלא יטעון בעצמו, וכמ"ש הטור בסימן י"ז [סעיף ט'] בשם הרמב"ם [פכ"א מסנהדרין ה"ח], ועיין בדברי המחבר שם סעיף ו':

ש"ך חושן משפט סימן קכד סק"א

(א) הנתבע כו'. כתב בד"מ וסמ"ע דאפי' לתובע לא התירו אלא כשהוא יושב בביתו ושולח מורשה לב"ד במקומו בכחו ורשותו משא"כ כשגם התובע בב"ד אסור לטעון ע"י מליץ שלו אלא יטעון בעצמו וכמ"ש הטור בשם הרמב"ם בסימן י"ז וע' בדברי המחבר שם סעיף ו' עכ"ל וכ"כ הב"ח דכשהוא בב"ד לכ"ע בין תובע בין נתבע אסור לטעון ע"י אחר ולפ"ז מה שנוהגין עכשיו דהתובע טוען בצירוף אחר בב"ד נגד הנתבע היה נרא' דהיינו כמ"ש הסמ"ע בסי' י"ז ס"ק י"ד וז"ל ומה שבזמן הזה נוהגים לדון לועזים ע"י מורשה שלהם הוא מפני שכל שבאו לדין לפני דיינים קבועים ה"ל כקבלו עליהו לדון כן ואין אחר הקבל' כלום עכ"ל ואם כן ה"ה הכא אלא דלפ"ז קשה דא"כ אם הנתבע מעכב יהא אסור ועוד גם להנתבע יהא מותר כשאין התובע מעכב והרי נהגו עכשיו שאפי' הנתבע מעכב הב"ד מרשים להתובע לטעון עם מורש' ולהנתבע אין מרש' כלל אלא נראה משום דס"ל כמ"ש הסמ"ע שם מתחל' דיש חילוק בין נותן הבע"ד כח ורשות להתורגמן דמחשב הוא בע"ד ומותר ובין לא נתן לו כח ורשות דאסור ע"כ וא"כ מסתמא התובע נותן לזה שעומד עמו כח ורשות ולגבי נתבע לא שייך נתינת כח ורשות דאינו יכול לעשות מורשה אפ' אינו עומד בפני ב"ד ולפ"ז מ"ש הד"מ והסמ"ע וב"ח כאן דכשעומד בב"ד אפי' לתובע אסור למנות מורש' היינו כשידוע שאין נותן לו כח ורשות:

חזו"א חו"מ ד:ז

**ומיהו אם אין הצטלי דינים טוענים צ"ד התובע יכול לשלוח
ע"פ הרשאה גמורה והנתבע אינו יכול לשלוח שלוחו חלף
ח"כ יש טעם הגון שאינו יכול לצוא ואז שולחים לו סופרי
כדיינים, ומיכו אם קצלו עליהם שיקצלו עליהם את הדין ומתרלים
שידונו הצ"ד ע"פ טענות השלוחים שפיר דמי וכמש"כ הסמ"ע.**

חזון איש - חשן המשפט / קרליץ, אברהם ישעיהו בן שמריהו יוסף / עמוד 25
הודפס מאתר אוצר החכמה

שו"ת הריב"ש סימן רלה

שניה אם ב"ד חייבין לתת למסור טוען לסדר טענותיו או למנות לו מורשה, ואם מן הדין לתת לו טוען אם יתנו לו קודם הודא' פיו או אח"כ, באשר הוא בקש לתת לו טוען כמו שיש לתובע טוען.

תשובה בדיני ממונות יש מחלוקת בין הגאונים ז"ל אם הנתבע יכול למנות אנטלר שזהו טוען או מורשה שיטעון בשבילו בב"ד. כי יש מהם שאומר שאם לא ירצה הנתבע לבא לב"ד יכול למנות שליח בעדים שיטעון בשבילו בב"ד. והביאו ראי' ממה שהקשו בירושלמי דסנהדרין (רפ"ב) גבי כ"ג וימנה אנטלר, ותרצו הגע עצמך שנתחייב שבועה וכי אנטלר נשבע, אלמא אפילו הנתבע יכול למנות אנטלר, וכן דעת בעל הערוך ז"ל (ערך אנטלר). אבל הרב אלפסי כתב בתשובה שאין הנתבע יכול למנות אנטלר, וכן דעת רב סעדיה ז"ל. והיא דירושלמי דמקשה וימנה אנטלר משום יקרא דכ"ג קאמר אבל שאר אינשי לא. ומ"מ נראה שזהו דוקא בדיני ממונות שאפשר לחלק בזה בין תובע לנתבע, לפי שהתובע כל שהרשה אדם בזכות שיש לו בתביעה ההיא ואמר לו זיל דון והנפק לנפשך הרי נעשה השליח כבעל דבר ולא מצוי הנתבע למימר ליה לאו בעל דברים דידי את. אבל הנתבע שאי אפשר לו להקנות דבר אפשר לומר שלא יוכל למנות אנטלר לפי שיאמר לו התובע לאו בעל דברים דידי את ולא אדון עמך שאין לי דין ודברים עמך. אבל בדיני נפשות אם יש לחלק נראה שהדבר בהפך שהתובע אין ממנה אנטלר שהרי אין תובעו ממון שיוכל להרשות עליו. אבל הנתבע בדיני נפשות כיון דבעינן ושפטו העדה והצילו העדה ותנן (סנהדרין ל"ב) דיני נפשות הכל מלמדין לזכות ואין הכל מלמדין חובה אם כן יכול למנות אנטלר שיטען בעדו וילמד זכותו. שהרי שומעים לכל מי שיבא ויאמר יש לי ללמד עליו זכות, ואפיל' לאחר שיגמר הדין ויצא ליסקל אם אמר אחד יש לי ללמד עליו זכות מחזירין אותו. וכל שכן שאם יש לתובע אנטלר ללמד חובה שיוכל הנתבע למנות גם כן ללמד זכות. אמנם עתה שנהגו לקבל הודאת פי העובר אם ראו ב"ד לקבל הודאת פיו קודם שימנה טוען שיטעון בשבילו כדי שלא ילמדהו טענות של שקר ושיצא הדין לאמתו הרשות בידם.